

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 4/04-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Mazáka prerokoval sťažnosť P. H., bytom K., zastúpeného advokátkou JUDr. M. S., K., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 437/93 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 437/93 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 437/93 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. P. H. priznáva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný mu zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť P. H. trovy právneho zastúpenia vo výške 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún) na účet jeho advokátky JUDr. M. S., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť P. H., bytom K. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej tvrdil, že postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 437/93 bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

Sťažovateľ okrem vyslovenia porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru požadoval, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov, priznal mu primerané finančné zadost'učinenie vo výške 200 000 Sk a úhradu trov konania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa čl. 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej

republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Vo veci okresného súdu vedenej pod sp. zn. 15 C 437/93 ústavný súd zistil z obsahu sťažnosti, z vyjadrenia okresného súdu z 5. februára 2004 a z obsahu spisu tento stav konania pred okresným súdom od podania žaloby, t. j. od 2. júla 1992, až do rozhodovania ústavného súdu o veci samej:

Konanie začalo 2. júla 1992, keď bol podaný návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po ich rozvode. Vo veci sa od 9. októbra 1992 do 17. januára 2003 vykonalo dvadsať pojednávaní. Podstatnejšie obdobia nečinnosti ústavný súd zistil v štyroch prípadoch. Od 25. marca 1997 do 26. februára 1998 t. j. celý rok sa neurobil vo veci žiaden úkon. Rovnako okresný súd nekonal v období od 22. apríla 1998 do 18. júna 1999, keď vykonal pojednávanie. Tretím zisteným obdobím nečinnosti je rok nečinnosti od 23. februára 2000 do 7. februára 2001, keď sa uskutočnilo pojednávanie, avšak na ňom sa iba opakovali úkony, ktoré už boli vykonané, najmä svedecké výsluchy. Od 23. mája 2001 do 25. júla 2002, keď došlo len k ustanoveniu znalca, okresný súd bol úplne nečinný. Od 17. januára 2003 sa nekonalo vo veci, pretože vo veci nebolo zastavené konanie a navrhovateľka sa proti tomu odvolala. Spis sa z Krajského súdu Košice vrátil 10. septembra 2003. Odvtedy sa vo veci nekonalo.

Z obsahu spisu ústavný súd zistil, že vo viacerých prípadoch okresný súd opakoval nadbytočne procesné úkony (napríklad na pojednávaní 23. februára 2000, 7. februára 2001) najmä pokiaľ išlo o dokazovanie. Konanie sa predĺžilo aj tým, že účastníci prejavovali ochotu zmieriť sa a k zmieru napokon nedošlo.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa ods. 2 citovaného článku ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa ods. 3 citovaného článku ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa ods. 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote, čo je zásadne to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných prieráhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa a) právnej a faktickej zložitosti veci, b) správania účastníka konania, c) spôsobu, akým v konaní postupoval súd.

a) K právnej a skutkovej zložitosti sporu, v ktorom je sťažovateľ žalovaným účastníkom, treba uviesť, že spory o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov sú vo všeobecnosti skutkovo zložité. Súvisí to s princípom komplexnosti vyporiadania celého majetku bývalých spoluvlastníkov a s potrebou znaleckého dokazovania. Právna zložitosť je v priamej spojitosti s princípom tejto komplexnosti, ktorý je zvýraznený povinným uplatnením zásad vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa § 150 Občianskeho zákonníka. Uplatňovanie tejto právnej úpravy je však stabilizované v rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, ktorá obsahuje aj jednoznačnú metodiku prípravy a prejednávania takých majetkových sporov. Okresný súd sa vo svojom vyjadrení osobitne nebránil skutkovou a právnou zložitou prejednaného sporu.

b) Sťažovateľ ako žalovaný účastník konania sa nezúčastnil na viacerých pojednávaniach, čo súviselo v niektorých prípadoch aj s nemožnosťou doručiť mu predvolanie. Sťažovateľ doručil vyjadrenie k žalobe až 30. novembra 1994, t. j. viac ako po dvoch rokoch od začatia sporu. Zrejme pod vplyvom svojho správania v konaní v podaní z 23. januára 2003 uviedol, že je spokojný s doterajším konaním a aj keď je dlhé, považuje ho za spravodlivé. Inak ústavný súd nezistil také správanie, úkony alebo nedostatok súčinnosti, ktoré by významnejšie spomalili konanie, resp. mali za následok zbytočné prierahy.

Z uvedeného vyplýva, že správanie sťažovateľa možno hodnotiť ako také, ktoré z istej nie úplne bezvýznamnej časti spolupôsobilo pri vzniku zbytočných prieráhov.

c) Postup okresného súdu je poznačený, ako to vyplýva zo zisteného počtu pojednávaní, úkonov a rozhodnutí, v prvom rade štyrmi obdobiami nečinnosti v celkovom

rozsahu takmer piatich rokov, aj keď neexistovali žiadne procesné prekážky (§ 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku). Napriek dvadsiatim nariadeným pojednávaniam treba uviesť, že priebeh ich prípravy, ich vykonanie a najmä dokazovanie vykonávané na týchto pojednaniach obsahuje množstvo neefektívnych postupov, opakovanie dokazovania, úkonov, ktoré už boli uskutočnené, a napokon aj úkonov, ktoré sa mali vykonať s väčšou mierou sústredenosti, než sa vykonali (predovšetkým ide o listinné dôkazy a vykonanie znaleckého dokazovania). Napokon na zbytočné prieťahy malo vplyv aj zastavenie konania okresným súdom na základe späťvzatia žaloby žalobkyňou, hoci konštantná judikatúra k § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka ukazuje, že v prípade nesúhlasu žalovaného so zastavením konania, ktorým by nastala zákonná domnienka vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka, sa konanie zásadne nezastavuje, pretože také rozhodnutie zbavuje žalovaného možnosti brániť sa proti dôsledkom uvedenej zákonnej domnienky.

V doterajšom konaní nebol vynesенý žiadny rozsudok a podľa stavu veci sa ukazuje, že spor ešte nie je pripravený na rozhodnutie vo veci samej.

Z uvedeného vyplýva, že okresný súd porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 15 C 437/93 konal bez zbytočných prieťahov.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 200 000 Sk. Ústavný súd vychádzajúc zo svojej stabilizovanej

judikatúry dospel k záveru, že stav konania v jeho veci je taký, že sťažovateľ oprávnene má pocit nielen právnej, ale aj faktickej neistoty. Na tomto mieste však ústavný súd pripomína, že sťažovateľ ešte v roku 2003 bol spokojný s priebehom konania ako „spravodlivého“. Súčasne treba poukázať aj na podiel sťažovateľa na spomalení konania.

Zistenú dlhodobejšiu nečinnosť a málo efektívny a nesústredený postup okresného súdu napriek podielu sťažovateľa na priet'ahoch nemožno podľa názoru ústavného súdu úplne ospravedlniť. Preto ústavný súd priznal sťažovateľovi 50 000 Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorá vyjadruje dôsledky porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania úspešného sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov konania v hodnote 8 000 Sk za dva právne úkony v hodnote po 3 900 Sk (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie podania a odstránenie nedostatkov podania). Ústavný súd súčasne priznal právnemu zástupcovi sťažovateľov dvakrát náhradu režijného paušálu po 100 Sk (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2004